

MUNI
LAW

Jednání podnikatele

Josef Kotásek
Katedra obchodního práva

1 Přednáška - Obchodní právo I

Přímé jednání podnikatele v. jednání v zastoupení

- Přímé jednání podnikatele, prakticky nerealizovatelné jako výlučný způsob jednání, od počátku obchodu: pomocné osoby a zástupci
- Zastoupení podnikatele, nutné, často neviditelné (prodej v obchodě)
- Rozdíly v zastoupení podnikatele FO a PO - jen statutární orgány

Podnikání nesvéprávných osob

- § 33 OZ
- (1) Udělí-li zákonný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, souhlas k **samostatnému provozování obchodního závodu** nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, **stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena**. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.
- (2) Přivolení soudu nahrazuje podmínku určitého věku, je-li stanovena pro výkon určité výdělečné činnosti jiným právním předpisem.
- (3) Souhlas může zákonný zástupce **odvolat** jen s přivolením soudu.

„Nesprávné“ osoby v orgánech PO

– § 152 III

- Týká-li se hlavní činnost právnické osoby nezletilých nebo osob s omezenou svéprávností a **není-li hlavním účelem právnické osoby podnikání**, může zakladatelské právní jednání určit, že členem voleného kolektivního orgánu právnické osoby **může být i osoba nezletilá nebo osoba s omezenou svéprávností**.

Jednání korporace před vznikem

– § 127

- Za právnickou osobu lze jednat jejím jménem **již před jejím vznikem**. Kdo takto jedná, je z tohoto jednání oprávněn a zavázán sám; jedná-li více osob, jsou oprávněny a zavázány společně a nerozdílně. Právnická osoba může účinky těchto jednání pro sebe **do tří měsíců od svého vzniku převzít**. V takovém případě **platí, že je z těchto jednání oprávněna a zavázána od počátku**. Převezme-li je, dá dalším zúčastněným najevo, že tak učinila.

Druhy zastoupení

- Zákonné a smluvní (často zaměňováno)
- Vedené v OR a v OR nevedené (protokolovaní a neprotokolovaní zástupci)
- Aktivní a pasivní zastoupení
- S možností vnitřního či také vnějšího omezení
- Samostatné či společné (individuální či kolektivní)

Zastoupení podnikatele

- statutárním orgánem
  - ředitelem odštěpného závodu
  - prokuristou
  - osobou pověřenou při provozu závodu
  - osobou jednající v provozovně
  - likvidátorem
- *Marná honba za chybou*: právo uplatnit výhradu nevázanosti jednání neoprávněnou osobou, svědčí **pouze osobě**, za kterou byl tento úkon učiněn
- ⁷(NS 23 Cdo 3983/2016)

Zastoupení statutárním orgánem (§ 161 an. OZ)

- Kdo PO zastupuje, dá najevo, **co** ho k tomu opravňuje, neplyne-li to již z okolností. Kdo za PO podepisuje, připojí k jejímu názvu svůj podpis, popřípadě i údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení. – doložka o funkci fakultativní
- Zastupuje-li PO člen jejího orgánu způsobem zapsaným do veřejného rejstříku, nelze namítat, že PO nepřijala potřebné usnesení, že usnesení bylo stiženo vadou, nebo že člen orgánu přijaté usnesení porušil. **Statutárnímu orgánu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby.**
- Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.
- § 47 ZOK Omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace společenskou smlouvou nebo jiným ujednáním nebo rozhodnutím orgánu obchodní korporace nejsou vůči třetím osobám účinná, i když byla zveřejněna.

Statutární orgány obchodní korporace

- u v.o.s. je každý její společník, smlouva může určit, že pouze někteří z nich (§ 106 I ZOK), obdobně u k.s. komplementáři (či někteří z nich dle § 125 ZOK)
- statutárním orgánem s.r.o. je každý jednatel, ledaže společenská smlouva určí, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán (§ 194 a § 44 ZOK)
- a.s. - představenstvo / správní rada; u družstva představenstvo (min. 3)
- **Zmocnění pro člena statutárního orgánu** - § 164 II OZ: Vyžaduje-li zakladatelské právní jednání, aby členové stat. orgánu jednali společně, může člen právnickou osobu zastoupit jako zmocněnec samostatně, jen byl-li zmocněn k určitému právnímu jednání.
- **9. „Princip čtyř a více očí“**, jde o zastoupení sui generis

Ratihabice - smluvní zastoupení a zastoupení *sui generis*

Obecný režim - § 440

(1) Překročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, **pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu**. To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna.

(2) Není-li právní jednání bez zbytečného odkladu schváleno, je osoba, která právně jednala za jiného, zavázána sama.

Osoba, se kterou bylo jednáno a která byla v dobré víře, může na jednajícím požadovat, aby splnil, co bylo ujednáno, anebo aby nahradil škodu.

Smluvní zastoupení - § 446

Překročil-li zmocněnec zástupčí oprávnění a nesouhlasí-li s tím zmocnitel, oznámí to osobě, se kterou zmocněnec právně jednal, bez zbytečného odkladu poté, co se o právním jednání dozvěděl. Neučiní-li to, **platí, že překročení schválil**; to neplatí, pokud osoba, s níž zástupce právně jednal, měla a mohla z okolností bez pochybností poznat, že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje.

NS 27 Cdo 4593/2017 – princip čtyř očí

- Člen statutárního orgánu podle NS není smluvním zástupcem a pravidla pro dodatečné schválení se tak budou řídit ustanovením § 440, nikoliv (i) ustanovením § 446. Výjimka: člen statutárního orgánu bude jednat jako zmocněnec v souladu s § 164 odst. 2 in fine a překročil svou PM.
- Na orgány dopadá „jen“ obecná úprava zastoupení (všeobecná ustanovení) § 440: (1) Překročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu.
- Projevit vůli být vázán tím, co učinil neoprávněný zástupce, může za právnickou osobu zásadně každý, kdo by byl oprávněn tuto právnickou osobu zastoupit při dotčeném (schvalovaném) právním jednání. Dodatečné schválení i konkludentně, např. splněním (části) závazků převzatých smlouvou.
- *venire contra factum proprium*.

„Souběhy“

Obchodní vedení společnosti (tj. hlavní náplň činnosti statutárního orgánu nebo jeho člena) zahrnuje podle NS především rozhodovací a řídicí činnost uvnitř společnosti.

Není přípustné je vykonávat na základě pracovněprávního poměru - zejména v těch případech, kdy se funkce člena statutárního orgánu a výkon sjednaného druhu práce podle pracovní smlouvy překrývají.

Vztah člena statutárního orgánu a obchodní korporace se může řídit buď přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, nebo zákoníkem práce, pokud se tak strany dohodnou. Takové ujednání nadále nečinilo jejich vztah pracovněprávním a rozhodnou zůstala obchodněprávní (či občanskoprávní) úprava. Na takový vztah se **aplikují ustanovení zákoníku práce**, jejichž použití nebrání kogentní normy upravující (především) postavení člena statutárního orgánu a jeho vztah s obchodní korporací.

Zákaz jednat ve střetu zájmů – relativní neplatnost

- **§ 437 (1)** Zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět. **(2)** Jednal-li zástupce, jehož zájem je v rozporu se zájmem zastoupeného, s třetí osobou a **věděla-li tato osoba o této okolnosti nebo musela-li o ní vědět, může se toho zastoupený dovolat.** Má se za to, že tu je rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného, pokud zástupce jedná i za tuto třetí osobu nebo pokud jedná ve vlastní záležitosti.
- § 54 – 57 ZOK, speciální pravidla pro obchodní korporace (notifikace, možný zákaz, výjimka pro běžný obchodní styk).

Cdo 31 Cdo 1640/2022

- Porušení pravidel o střetu zájmů (jednání v nedovoleném konfliktu zájmů): vede k absolutní neplatnosti (resp. nicotnosti) nebo zavazuje zastoupeného vždy, byla-li třetí osoba (s níž zástupce jednal) v dobré víře?
- V rozsahu, v němž jsou zájmy zástupce a zastoupeného v rozporu, zástupci (zásadně) nesvědčí oprávnění zastupovat.
- Rozpor v zájmech, o němž zmocnitel ví či vědět musí, neomezuje zástupčí oprávnění zmocněnce; zmocněnec je i přes tento rozpor oprávněn zmocnitele zastupovat.
- Ustanovení § 437 II vyvažuje ochranu třetí osoby (s níž zástupce jednal) a zastoupeného.
- Dle teorie důsledky: relativní neplatnost či dokonce nicotnost.
- Velký senát: Důsledkem jednání bez zástupčího oprávnění, resp. překročení zástupčího oprávnění, přitom **není neplatnost právního jednání** učiněného (neoprávněným) zástupcem; takové jednání toliko zastoupeného nezavazuje a zastoupenému zůstává právo je dodatečně schválit (ratihabovat). NS odmítá doslovný výklad § 437 II věty 1: zastoupený nemusí vyvinout aktivitu, aby jej zástupce v nedovoleném střetu zájmů nezavazoval. Zastoupený se nedostatku zástupčího oprávnění dovolá vůči třetí osobě (jež není v dobré víře, že zástupci svědčilo zástupčí oprávnění) tím, že právní jednání učiněné neoprávněným zástupcem dodatečně neschválí.

– RUBAN, Radek a Zdeněk HOUDEK. Následky jednání zástupce, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. In Kotásek, J., Špačková, M. Pocta prof. Josefu Bejčkovi k 70. narozeninám. 1. vyd. Brno: MU, 2022. s. 343-373.

– <https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/pocta-josefu-bejckovi.pdf>

Cdo 31 Cdo 1640/2022 - závěry

- Jedná-li zástupce, jehož zájmy jsou ve střetu se zájmy zastoupeného, je tímto jednáním zastoupený vázán **vždy**, byla-li třetí osoba (s níž zástupce jednal) **v dobré víře, že zástupci svědčí zástupčí** oprávnění (že mezi zájmy zástupce a zájmy zastoupeného není rozpor, popř. že existující rozpor neomezuje zástupčí oprávnění zástupce).
- **Není-li třetí osoba v dobré víře**, není zastoupený jednáním zástupce vázán; může je však v souladu s § 440 o. z. dodatečně schválit (ratihabovat). Nedostatků zástupčího oprávnění zástupce (způsobeného nedovoleným střetem zájmů) se zastoupený **dovolá** ve smyslu § 437 odst. 2 věty první o. z. tím, že právní jednání **bez zbytečného odkladu dodatečně neschválí**.

Prokura: geneze právní úpravy

- AKTUÁLNĚ: Občanský zákoník (§ 450 – 456), nejde o statusovou úpravu (srov. NS 29 Cdo 387/2016), kolizní normy § 45 ZMPS
- Všeobecný obchodní zákoník rakouský (čl. 41 – 56)
- Občanský zákoník 1950 (§ 73 – 91); Zákoník mezinárodního obchodu (§ 66-70),
- Hospodářský zákoník (§ 24l a 24m)
- Obchodní zákoník (§ 14).
- SRN § 48 a násl. HGB, v Rakousku § 48 an. Unternehmensgesetzbuch (Podnikatelský zákoník), Slovensko, § 14 slov. obchodního zákoníku

Zastoupení prokuristou

- prokura (dříve § 14 ObchZ) - speciální druh plné moci zapisované do OR
- § 450 – 456 OZ
- podnikatel prokurou zmocňuje prokuristu ke všem právním jednáním, ke kterým dochází při provozu závodu, žádná vazba na „obvyklost“ (rozpor s důvodovou zprávou)
- prokuru uděluje výhradně podnikatel zapsaný do OR (FO i PO), prokuristou
- může být pouze fyzická osoba
- nutné explicitní udělení prokury/filiálky
- prokurista vykonává prokuru s péčí řádného hospodáře

Typy prokury

základní (prostá) prokura - všechny právní úkony, ke kterým dochází při provozu závodu, nikoliv však zcizování a zatěžování nemovitostí; spor – jakéhokoliv závodu či konkrétního závodu?

rozšířená prokura – úkony viz výše včetně zcizování a zatěžování nemovitostí

pobočková prokura – pro některou pobočku OZ nebo pro některý z OZ

- Jiné varianty možné pouze *inter partes*: omezení prokury vnitřními pokyny nemá účinky vůči třetím osobám, i když bylo zveřejněno.

Udělení prokury

Písemná forma – z podpůrné aplikace § 441 OZ

- Z prokury má být zřejmé, že jde o prokuru. „Prokura“ magic word?
- Samotná listina v zásadě irelevantní pro třetí strany – zápis do OR
- Rozhodnutí o prokuře:
  - osobní společnosti – všichni společníci,
  - s.r.o. - valná hromada (společenská smlouva může určit jinak)
  - a. s. představenstvo (stanovy mohou určit VH)
  - družstvo – představenstvo (stanovy mohou přenést na členskou schůzi)

Oprávnění prokuristy

- **Základní prokura** (§ 450 odst. 1 věta první): PROVOZ ZÁVODU (nikoliv tedy prodej či pacht závodu, změnu obchodní firmy apod.) – otázka: konkrétního závodu? Také zastupování i soudu?
- **Rozšířená prokura** (§ 450 odst. 1 věta druhá) PROVOZ ZÁVODU + NEMOVITOSTNÍ AGENDA (ZCIZOVÁNÍ A ZATĚŽOVÁNÍ)
- **Filiální prokura** (§ 450 odst. 2 věta druhá) – PROVOZ POBOČKY ČI PROVOZ NĚKTERÉHO ZÁVODU
- *Vnitřní omezení pouze relativní povahy*
- Kvaziprokura? Nevyřešeno...

Společné jednání se statutárním orgánem?

- společné jednání prokuristy s členem statutárního orgánu nepřípustné, způsob jednání příčí smyslu a účelu zákona - **NS 29 Cdo 387/2016**
- společné podepisování prokuristy a člena statutárního orgánu je nepřípustným způsobem zastupování obchodní korporace a nemůže být zapsáno do OR. Postavení prokuristy a člena statutárního orgánu je v rámci společnosti zcela odlišné, neboť v případě prokury se sice jedná o široké oprávnění k zastoupení, ale jedná se o zvláštní druh plné moci, které **není srovnatelné s jednáním člena** statutárního orgánu

Způsob jednání prokuristy/prokuristů

Prokura individuální

Prokura kolektivní

1) A + B + C

2) A + B a současně A + C (poloviční kolektivní prokura)

3) nejméně 2 (abstraktní)

Standardy péče a vnitřní pokyny

- vnitřní pokyny v zásadě neúčinné vůči dobrověrné třetí osobě
- výkon funkce osobní povahy
- zmocnění dalších osob možné
- substituce prokury samotné ale vyloučena v § 441 OZ
- podpůrná aplikace ustanovení o příkazní smlouvě (§ 2430 OZ an.)
- povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (§ 159 OZ).
- může být i vlivnou osobou dle § 71 odst. 1 ZOK?

Podepisování prokuristou

Prokurista podepisuje tak, že k firmě podnikatele připojí podpis a dodatek označující prokuru – *prokurista, per procuram, p.p.* SPORNE – je platný podpis bez doložky?

Prvorepublikový Nejvyšší soud (Vážný, č. 11 328): Ku platnosti podpisu prokuristy za firmu se nevyhledává, by vyznačil u podpisu dodatek naznačující prokuru podle čl. 44 ObchZ. K jeho podpisu na směnce stačí, že jej prokurista vyznačí tím, že podepsal, připojiv svůj podpis ke znění firmy vyznačenému na směnce razítkem, třebaže bez dodatku naznačujícího prokuru.

~~Neobhajitelná výjimka: VS v Praze, 5 Cmo 308/94 (Soudní rozhledy, č. 4/1996, s. 88 an.): „součástí podpisu prokuristy je podle § 14 odst. 5 ObchZ doložka o prokuře. Bez této doložky nejde o podpis prokuristy. Nestačí jen skutečnost, že jde o osobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku. Přesto může tento podpis podnikatele zavazovat, byl-li podepsán oprávněn jednat za něj i z jiného důvodu“.~~

Opačný závěr: Rozsudek VS v Praze 9 Cmo 873/99 ze dne 26. listopadu 2001 (publikován v časopisu Obchodní právo, č. 4/2002, s. 24an.) :“oprávnění prokuristy jednat na základě udělené prokury vzniká zápisem do obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označujícího prokuru”.

Aktuální judikatura NS benevolentní stejně jako historická judikatura

Zánik prokury

- ✓ dohodou
- ✓ odvoláním podnikatele
- ✓ výpovědí prokuristou
- ✓ smrtí prokuristy
- ✓ nezaniká smrtí podnikatele (Ize určit jinak)
- ✓ u filiální prokury převodem či pachtem příslušného závodu

Jednání podnikatele dle § 430 odst. 1 OZ

dříve § 15 ObchZ, speciální pravidlo k § 166 I OZ (Právníckou osobu zastupují její zaměstnanci v rozsahu obvyklém vzhledem k jejich zařazení nebo funkci; přitom rozhoduje stav, jak se jeví veřejnosti.)

pověří-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází

nejde o smluvní zastoupení, ani o pověření, které by muselo mít trvalý charakter (postačí i pověření jednorázové).

NS, 29 Cdo 2074/2000: „jednatelské oprávnění vyplývající z ustanovení § 15 ObchZ není založeno na určení příslušných úkonů ve vnitřních organizačních předpisech, nýbrž na pověření určitou činností při provozu podniku a na obvyklosti právních úkonů, k nimž při této činnosti dochází, přičemž jejichž obvyklost je třeba posuzovat objektivně, nezávisle na případném vymezení ve vnitropodnikových normách“.

Zaměstnanci a pověřené osoby

Obecný režim právnické osoby

§ 166

(1) Právnickou osobu zastupují její zaměstnanci v rozsahu obvyklém vzhledem k jejich zařazení nebo funkci; přitom rozhoduje stav, jak se jeví veřejnosti. Co je stanoveno o zastoupení právnické osoby zaměstnancem, platí obdobně pro zastoupení právnické osoby jejím členem nebo členem jiného orgánu nezapsaného do veřejného rejstříku.

(2) Omezení zástupčího oprávnění vnitřním předpisem právnické osoby má účinky vůči třetí osobě, jen muselo-li jí být známo.

Režim pro podnikatele PO

§ 430

(1) Pověřil-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází.

Rozdíly:

PO/podnikatel; zaměstnanci/kdokoliv omezení zástupčího oprávnění subjektivizováno / objektivní – obvyklost; § 432 - úprava konkurenčního jednání, ale: pověření mimo provoz závodu vrací režim § 166

Právní vztah, z něhož pověření vychází

„Zákon neobsahuje žádné omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (nemusí jít o zaměstnance podnikatele, popřípadě o osobu v jiném, obdobném vztahu k podnikateli) a neurčuje ani obsah a formu pověření“.

NS, 29 Odo 569/2002

Pověří-li podnikatel svého bratra, aby „kontroloval a ukazoval, co se má ještě udělat a dodělat“, je pověřený oprávněn k převzetí díla (natěračských prací).

NS 32 Odo 631/2002

Pověří-li podnikatel svého syna doručením faktury, dává mu tím současně i oprávnění k inkasu fakturované částky ve smyslu § 15 ObchZ.

NS 32 Odo 1352/2005

Kogentní charakter § 15 ObchZ / § 430 odst. 1 OZ?

Ustanovení § 15 ObchZ „upravuje tzv. zákonné zmocnění podnikatele (bez ohledu na to, zda jde o fyzickou či právnickou osobu). Výše uvedené ustanovení je kogentní a jeho aplikaci nelze, ať již smluvně nebo jednostranným právním úkonem, vyloučit ani omezit. To znamená, že smlouvou založené konkrétní zmocnění oprávněných osob jednat za podnikatele v určitých smluvních vztazích nevylučuje možnost zastoupení podnikatelem jinými osobami, a to ani v případě, jde-li o zastoupení na základě zákona, včetně jednání podnikatele podle § 15 obch. zák. ...“

NS 32 1161/2008

Kogentnost § 430 odst. 1 OZ?

Možnost zápisu do OR? Patrně ano, ale...

Intimace pověření?

Jestliže se nepodaří prokázat, že určitá osoba byla skutečně pověřena výkonem určité funkce v rámci provozu podniku, je bez významu otázka, zda s tímto domnělým pověřením souvisí sporné jednání (NS 32 Cdo 1237/98).

Řidič jako zástupce – nevyužité příležitosti NS

řidič podnikatele

„Důkazem o pověření pana P. k uzavírání smluv není ani skutečnost, jak tvrdí dovolatelka, že **uvedená osoba pověřená funkcí řidiče opakovaně uzavírala smlouvy a žalovaný o této skutečnosti věděl. Dovolatelkou tvrzené jednání pana P. by nemohlo založit jeho jednatelské oprávnění.** Je třeba i konstatovat, že z pracovního zařazení řidič není možno dovodit, že by jeho obvyklou činností ve smyslu § 15 obch. zák., platného v době uzavírání posuzované smlouvy, bylo uzavírat obchodní smlouvy“

NS 32 1878/2007

Obsoletní závěry NS díky nové úpravě?

Zdánlivé zmocnění

§ 444

(1) Kdo vlastní vinou vyvolá u třetí osoby domněnku, že zmocnil někoho jiného k právnímu jednání, nemůže se dovolat nedostatku zmocnění, byla-li třetí osoba v dobré víře a mohla-li rozumně předpokládat, že zmocnění bylo uděleno.

Relativní účinky zániku zmocnění

(2) Dal-li zmocnitel jiné osobě najevo, že zmocněnce zmocnil k určitým právním jednáním, může se vůči ní dovolat, že zmocnění později zaniklo, jen pokud jí to před zmocněncovým jednáním oznámil, nebo pokud tato osoba při zmocněncově jednání o zániku věděla.

Výklad „obvyklosti“ dle § 430 I OZ a jeho rizika

- paušalizace nebo charakter podnikatele (velikost, odvětví)
- individuální poměry podnikatele
- rozlišení podle adresátů úkonu (podnikatelské a nepodnikatelské sféry)
- odmítnutí aplikace § 15 ObchZ v pracovněprávních vztazích (NS 21 Cdo 594/2000 – organizační změny ředitelem!), obsoletní?
- zahrnutí pasivního jednání podnikatele, zahrnutí reálného jednání
- často „normativní charakter rozhodování“

Deskriptivní v. normativní ambice rozhodování

- *„V případě ředitele akciové společnosti – středního průmyslového podniku – který není statutárním orgánem ani jeho členem, jde o osobu, u níž je obvyklé, aby za tuto osobu podepisovala směnky podle § 20 odst. 2 ObchZ § 15 ObchZ“ (VS v Praze, 5 Cmo 308/94)*
- *„Přijetí směnky ekonomickým náměstkem ředitele obchodní společnosti lze považovat ve smyslu § 15 ObchZ za obvyklý úkon“ (NS, 29 Cdo 2074/2000)*

Komparace s německou úpravou, Handlungsvollmacht

§ 54 odst. 2 HGB

Ist jemand ohne Erteilung der Prokura zum Betrieb eines Handelsgewerbes oder zur Vornahme einer bestimmten zu einem Handelsgewerbe gehörigen Art von Geschäften oder zur Vornahme einzelner zu einem Handelsgewerbe gehöriger Geschäfte ermächtigt, so erstreckt sich die Vollmacht (Handlungsvollmacht) auf **alle Geschäfte und Rechtshandlungen, die der Betrieb eines derartigen Handelsgewerbes oder die Vornahme derartiger Geschäfte gewöhnlich mit sich bringt.** (2) *Zur Veräußerung oder Belastung von Grundstücken, zur Eingehung von Wechselverbindlichkeiten, zur Aufnahme von Darlehen und zur Prozeßführung ist der Handlungsbevollmächtigte nur ermächtigt, wenn ihm eine solche Befugnis besonders erteilt ist.*

Možnost substituce?

„...Ize dovodit, že (ředitel bankovní pobočky) byl oprávněn sám podepisovat úvěrové i zástavní smlouvy a byl též oprávněn k totožnému právnímu jednání pověřit další podřízené pracovníky pobočky...“

NS 33 Cdo 2839/99

Zmocnění u vrcholového managementu

Ředitelé:

- leasingová smlouva a směnka - NS 32 Cdo 1237/98
- vystavení směnky na 4 mil. Kč (pobočka banky) – NS 29 Odo 608/2004
- stavební dílo – NS 5 Tdo 1096/2006

Zákonné zmocnění u činností ve stavebnictví

„Je obvyklé, aby pracovník, který byl pověřen technickým dozorem při provádění díla, zhotovené dílo sám přebíral“ (NS 29 Cdo 2735/99)

Je platné pověření, ve kterém podnikatel vyslal svého syna, aby doručil fakturu (NS 32 Odo 1352/2005)

„Zastoupení“ podnikatele dle § 430 II

- Dříve § 16 ObchZ
- „Vrchní prchní“

Předpoklady „zastoupení“ dle § 430 II

- osoba bez jednatelského oprávnění uskuteční právní jednání vůči třetí osobě v souvislosti s činností podnikatele
- k jednání dojde v provozovně podnikatele (dokončeno pak může být i jinde? – „gravitační síla“ provozovny)
- protistrana je v legitimním očekávání, že jedná s osobou, která má zástupčí oprávnění (obvykle pověřený zaměstnanec, ale dobrá víra se může týkat i jiné funkce)

Právní úprava a její geneze

- § 430 II OZ: **Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna.**
- § 16 ObchZ: Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, nemohla-li třetí osoba vědět, že jednající osoba k tomu není oprávněna.
- § 1030 ABGB 1811 (tzv. mlčky učiněné zmocnění): „Dovolí-li vlastník obchodu nebo živnosti svému sluhovi nebo učni, aby prodával zboží v obchodě nebo mimo něj; platí domněnka, že jsou zmocnění přijímati zaplacení a vydávati o tom kvitance.“
- čl. 50 Allgemeines Deutsches Handelsgesetzbuch/*ADHGB*, *Všeobecný obchodní zákoník* (1/1863 ř.z.): „Kdož ustanoven jest v krámě anebo v otevřeném magacíně čili skladě zboží, pokládá se za zmocněného, aby prodával zboží a přejímal ztržené peníze tím způsobem, jak⁴¹ v takových krámech, magacínech čili skaldech zboží obyčejno jest.“

Zákonné zastoupení nebo nepřikázané jednání?

- jednání v provozovně je zanořeno do úpravy zastoupení
- obsahem se blíží tzv. nepřikázanému jednání, tj. jednání osoby, která zástupcem vůbec není
- jde o zákonné zastoupení?

Alokace rizik, důsledky právní úpravy

- podnikatel musí zajistit osobní režim provozovny,
- nutno zabránit přístupu cizích osob, které by mu mohly vzbudit legitimní očekávání dobrověrné druhé strany,
- u osob, které konají v provozovně musí podnikatel zajistit jednoznačnost vystupování vůči třetím osobám,
- nutno zabránit klamně představit třetích osob o tom, zda a popřípadě v jakém rozsahu, jsou osoby oprávněny podnikatele zastupovat,
- možné řešení v obchodních podmínkách vyvěšených v provozovně?

Vymezení provozovny v živnostenském zákoně (§ 11)

- *definice v § 7 odst. 3 ObchZ:* Prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost.
- *nyní § 11 ŽZ:* „prostor, v němž je živnost provozována“
  - I automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna.
- živnost může být provozována ve více provozovnách, pokud podnikatel má právní důvod pro jejich užívání (na žádost ŽÚ nutno prokázat),
- zahájení a ukončení provozu živnosti v provozovně se oznamuje ŽÚ
- provozovna musí být způsobilá pro provozování živnosti, **§ 434 OZ**
- nutno ustanovit osobu odpovědnou za činnost provozovny

Povinnosti podle zákona o ochraně spotřebitele

- zajistit, aby v provozovně byl po celou provozní dobu přítomen pracovník pověřený vyřizováním reklamace
- prodávající přijímá reklamaci v kterékoli provozovně, v níž je to možné s ohledem na sortiment, příp. i v sídle nebo místě podnikání.
- ochrana i skrze klamavé obchodní praktiky: nepravdivé prohlášení, že zamýšlí ukončit svoji činnost nebo že přemísťuje provozovnu
- u bazarů apod. platí, že v provozovně, v místě vyhrazeném k prodeji takových výrobků, nesmí být uloženy předměty, které neslouží k

Judikatura (převzetí zboží a podpis dodacích listů)

- Jednání jiné osoby nacházející se v provozovně podnikatele dle ustanovení § 16 obchodního zákoníku zavazuje podnikatele při současném splnění dvou podmínek. Především musí k jednání dojít v provozovně podnikatele a současně musí být splněna i podmínka, že třetí osoba nemohla vědět, že jednající osoba není k jednání oprávněna.

NS 32 Cdo 81/2007

Vedoucí odštěpného závodu

– § 503 Pobočka

- (1) Pobočka je taková část závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou.
- (2) Je-li **pobočka** zapsána do obchodního rejstříku, jedná se o odštěpný závod; to platí i o **jiné organizační složce**, pokud o ní jiný právní předpis stanoví, že se zapíše do obchodního rejstříku. Vedoucí odštěpného závodu je oprávněn zastupovat podnikatele **ve všech záležitostech týkajících se odštěpného závodu** ode dne, ke kterému byl jako vedoucí odštěpného závodu zapsán do obchodního rejstříku.

Vedoucí odštěpného závodu

- Konstitutivní zápis do OR
- Nešťastná extenzivní formulace „ve všech záležitostech“
- Může prodat závod? Zastavit jej?
- Organizační funkce, současně zaměstnanec (morální hazard)
- Teleologická redukce § 503 odst. 2: Rozsah zástupcích oprávnění „ve všech věcech týkajících se provozu odštěpného závodu“

Likvidátor/likvidátoři

- Účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (s likvidačním zůstatkem)
  - Konstitutivní zápis do OR, individuální či kolektivní, nabývá působnost statutárního orgánu, odpovídá stejně jako člen orgánu
  - Důsledky nejasné, 3 možnosti: omezení subjektivity, limit zástupčího oprávnění či pouze vymezení účelu jednání likvidátora
  - § 188 Vstoupí-li právnická osoba do likvidace, **nesmí** za ni nikdo právně **jednat mimo rozsah stanovený** v § 196 od okamžiku, kdy se o jejím vstupu do likvidace dozvěděl nebo kdy se o něm dozvědět měl a mohl. § 196
- Činnost likvidátora může sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace.

Pasivní zastoupení – prokurista

- Vědomost prokuristy o určité skutečnosti je nepochybně přičitatelná společnosti v případech, kdy prokurista za společnost právní úkon přímo činí (např. danou smlouvu podepisuje);
- Pokud prokurista společnost při právním úkonu přímo nezastupuje, však zpravidla nelze jeho vědomost o určité relevantní skutečnosti společnosti bez dalšího přičítat, neboť z titulu své funkce není oprávněn činit rozhodnutí o obchodním vedení společnosti (či jiných jejích záležitostech);
- Prokurista neutváří „vůli“ právnické osoby (**NS 29 Cdo 4554/2015**)

Pasivní zastoupení – podnikový právník

- Dobrá víra PO se zásadně odvíjí od vědomosti statutárních orgánů společnosti, výjimky u zjevné nespravedlnosti.
- Jestliže je PO adresován dopis, v němž jsou uváděny relevantní údaje zpochybňující dobrou víru právnické osoby, je nepřijatelným závěr, že by dobrá víra právnické osoby nebyla zpochybněna, pokud by se o tomto dopise s ohledem na vnitřní strukturu právnické osoby nedozvěděl její statutární orgán, nýbrž **toliko zaměstnanec vykonávající speciálně zřízenou funkci pro řešení právních otázek** (podnikový právník). Obdobně pokud se podnikový právník při výkonu svého zaměstnání dozví o relevantních skutečnostech zpochybňujících dobrou víru právnické osoby, není možné se s úspěchem bránit tím, že podnikový právník, který není statutárním orgánem společnosti, tato zjištění nesdělil statutárnímu orgánu společnosti. **(NS 22 Cdo 2426/2015)**

Pasivní zastoupení – ředitel

- „Ředitel“ obch. spol. oproti zpravidla má (jako osoba pověřená určitou činností při provozu podniku) relativně významnou rozhodovací (řídící) působnost a svým rozhodováním se podílí na utváření „vůle“ této právnické osoby;
- Z tohoto titulu je ex lege oprávněn PO zastoupit při všech právních úkonech, k nimž při této činnosti obvykle dochází.
- Jeho vědomost o určité (právně významné) skutečnosti lze přičítat jím zastupované právnické osobě nejen tehdy, kdy PO zastupuje při tomto právním úkonu, ale zásadně i v případech, kdy tomu tak není (kdy je PO zastoupena jinými zástupci či jedná členy svého statutárního orgánu), jde-li o právní úkon, při němž by byl oprávněn PO zastoupit.

Ideální technické řešení - datové schránky

- Od 1.1.2022 novelizace § 18a zákona o elektronických úkonech
- Nová pravidla tzv. fikce doručení
- Doposud pouze pro doručování orgány veřejné moci, **nově** i pro doručování mezi soukromoprávními subjekty, relativně příznivá cena (+-15 Kč).
- Dle § 18a odst. 3 zákona o elektronických úkonech: v případě, kdy se do datové schránky nepřihlásí oprávněná osoba ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument do datové schránky dodán, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty (tzv. fikce doručení).
- Více datových schránek FO – nutno doručit té, která má souvislost s podnikáním (NS v plenárním stanovisku z 5. ledna 2017, sp. zn. PlsN 1/2015)